Published and distributed under permit (No. 781), authorized by the Act of October 6, 1917, on file at the Post Office of Jersey City, Jersey City, New Jersey. — By order of the President, A. S. BURLESON, Postmaster General.

СВОБОДА

SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРҐАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ | РІК XXIX. | Число 283. | Джерзи Сиї, Н. Дж., второк, 6. грудня, 1921. | VOL. XXIX. | No. 283. | Jersey City, N. J., Tuesday, December 6, 1921. | THREE CENTS

СКЛАДАЙТЕ ПОЗИЧКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ОБОРОНИ ДЛЯ ЗДОБУТТЯ І ЗАКРІПЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТИ ГАЛИЦЬКОЇ ДЕРЖАВИ

ДЕРЖАВИ ГОДЯТЬСЯ НА УСТУПСТВА КИТАЄВИ

ВАШИНҐТОН, 3. грудня. — На засіданню комітету для далеко-східних справ показалося, що ріжні держави готові віддати Китаєви всякі території, забрані йому на основі междержавних умов з ним. Межи инчим Японці дали до зрозуміння, що вони готові відступити назад Китаєви провінцію Шантунґ, забрану підчас послідної війни; Анґлія заявила готовість віддати порт Вай-Гай-Вай, Франція порт Кванґ-Чуван. Один лише Япан не згоджується віддати територію Кавлюн, що лежить довкола Порт Арутра, звісного в японсько-російській війні.

ЧИ Є ЯКА ЗВЯЗЬ МЕЖИ ВІЙНОЮ ТА ЗЛОЧИНАМИ?

ОЛБАНІ, Ню Йорк, 4. падолиста. — Др. Френк Кристіон, суперінтендент стейтової вязниці у Елмайра, скінчив свої розсліди над питаннем, яку ролю грали ветерани великої війни у злочинах, що послідники часами стали такі часті по всіх великих містах Злучених Держав. Він предложив стейтовій комісії вязниць своє справозданнє, з котрого виходить, що сама военна служба як така не спричинила пошести злочинів; ветерани, яких так богато серед злочинців, мали нахил до злочину ще перед війною. Він признає, що межи злочинцями найдено богато бувших жовнірів, які дістали рани, нарушуючі їх мозокову або нервову систему.

БУДІВЛЯНИЙ ПРОМИСЛ НАРІКАЄ НА... БРАК РОБІТНИКА.

НЮ ЙОРК, 4. грудня. — Нюборські будівляні підприємства подали одній промисловій ґазеті цікаве пояснення застою у будівлянім промислі. Сею причиною має бути недостача фахових будівляних робітників.

ЛІКАРІ БОРЮТЬСЯ ПРОТИ ЗАВИСОКИХ ОПЛАТ ЛІКАРЕВИ.

НЮ ЙОРК, 4. грудня. — Звісний німецький лікар-оператор Др. Лоренц, що недавно приїхав з Відня, викликав проти себе уже цілу бурю протестів в лікарських кругах. Причиною сього обурення є оплати, які сей лікар побирає за свої операції та оглядини хорих. Лікарі закидають, що сі оплати є рішучо за високі, бо др. Лоренц побирає по 100 долярів не лише за операції, але навіть за огляданнє людини, по якім він рішає, що недомаганнє не належить в обсяг його спеціяльности.

Наслідком скарг лікарів рада тростісів шпиталя, в котрім практикує др. Лоренц, скликала спеціяльне засіданнє, на котрім мають рішити, чи не відмовити йому на будуче права вживати шпиталю. Др. Лоренц видав заяву, що він від нікого ніяких оплат не домагався, а весь клопіт викликав заряд шпиталю, домагаючися від кождого лїченого чоловіка, яку добровільну жертву він готов дати на шпиталь.

ЗАСІДАННЄ КОНҐРЕСУ.

ВАШИНҐТОН, 4. падолиста. — В понеділок в полудне почнеться перше правильне засіданнє шістьдесять-семого конґресу. У вівторок рано президент виголосить промову до конґресу про роботу, яка його жде в найблизчім часі. Сподіються, що конґрес буде мусів взяти наперед справу заграничних довгів та справу мита на заграничні товари.

Хоч конґрес має републиканську більшість, себто більшість з тої самої партії, що президент, мимо сього републиканці не можуть переводити своєї волі після вподоби, бо серед них ідуть ріжні струї та напрямки. Розділює їх наперед справа вашінґтонської конференції, до котрої ріжні конґресмени і сенатори ріжно відносяться. До того серед републиканців повстала так звана фармерсько-робітнича група або так званий проґресивний (поступовий) фармерсько-робітничий бльок, котрий не дивлячися на невеличке число має велику силу, бо від його становища залежить ухваленнє кождого законопроєкта, без яких американським фармерам не можливо видержати в конкуренції зі заграничними рільниками. Проти нього стоять представники промислових округів, передовсім на побережу Атлянтійського Океану, котрі бажають собі свобіднійщої торговлі зі заграницею як одної з головних основ повороту Америки до нормальних відносин.

ПОВСТАННЄ ВЕЛИКОЇ РОБІТНИЧОЇ ОРҐАНІЗАЦІЇ

НЮ ЙОРК, 4. грудня. Шість найбільших робітничих юній текстильного (ткацького) промислу обєдналося вчора формально в одну орґанізацію, яка має називатися на будуче Обєдинаними Текстильними Юніями Америки (Федерейтид Текстил Юніенс оф Америка). Вона каже, що представляє собою 100,000 робітників. Незадовго має відбутися в Ню Йорку перша загальна конвенція нової орґанізації.

Орґанізація заявляє, що робітники, належачі до кількох юній, є настроєні радикально, але сама орґанізація буде держатися здалеко від політики, а спеціяльно від усяких межинародних большевицьких орґанізацій, заряджуваних Третим Інтернаціоналом в Москві. Орґанізація сподіється уже в найблизчій будучности приєднати ще три юнії до себе, так що число членів буде тоді виносити до 150,000.

ПРИГОДА БОЛЬШЕВИЦЬКОЇ ҐАЗЕТИ.

Большевицький нюйорський місячник „Ді Либерейтор" подає в послідним своїм числі відозву до своїх прихильників, просячи їх о допомогу на видаваннє ґазети. Межи инчим говориться, що заряд ґазети дістав від американського уряду зворот почтових оплат, вплачених ґазетою за час свого існовання; сей зворот виносив одинайцять тисяч і після обчислення заряду мавби вистарчити на видаваннє ґазети до марта 1922 року, якби не пригода, яка случилася ґазеті недавна, а яка примушує редакцію відноситися з просьбу о допомогу скорше. Причиною сього поспіху з просьбою о ратунк являється те, що один з редакторів ґазети та до того ще визначний комуніст, Е. Ф. Міліус (він написав большевицьку книжку під наголовком („Соціялізація Гроша") забрав 4,000 долярів з каси редакції і пропав. Редакція не хоче віддати його до „буржуазного" суду і місто сього відноситься до публики з просьбою о поміч.

В кілька днів по появі сього числа большевицької ґазети в нюйорській наскрізь буржуазній ґазеті „Таймс" появилася заява большевицького содіялізатора гроша. Міліюс каже, що він не вкрав гроший, але собі позичив. Правда позичив їх без відома других зарядчиків ґазети, але так само робили, себто так само „зичили" собі гроший другі впливові люди в ґазеті, не виключаючи самого начального редактора, відомого большевицького письменника Макса Істмена та його сестри, також визначної большевицької письменниці Кристел Істмен. Макс тепер винен до каси ґазети позичених 500 долярів, а його сестра 200 долярів. Міліюс каже, що він мав уже розмову з Максом Істменом про свій довг, обіцяючи звернути його як найскорше. Мимо сього що він уже навіть звернув 500 долярів, Макс Істмен про се нічого не згадує у відозві за грішми.

ІТАЛІЙСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ ДІМ В НЮ ЙОРКУ.

Новий італійський робітничий дім відкрито сими днями в Ню Йорку на Чотирнайцятій вулиці (231 Іст). Дім сей збудував собі коштом 100.000 долярів 48-ий місцевий відділ кравецького юніона (клоукмейкерс юніон), до якого належить італійські кравецькі робітники в Ню Йорку. Той сам відділ має незабаром відкрити теж свою школу мистецтва і промислу. Взагалі серед Італійців в Америці юніона орґанізація зростає з кожним днем незвичайно бистро і всі великі юніони виказують найбільший приріст членів з поміж італійських робітників. Богато окремих відділів складається виключно з Італійців. Так, наприклад, самі італійські жінки орґанізовані в 89-ім відділі жіночого кравецького юніона (дресмейкерс юніон), який отсе оповіщає, що відкрив для своїх членів велику бібліотеку зложену з перворядних творів італійської і англійської літератури.

СТРАШНИЙ ВЧИНОК БОЖЕВІЛЬНОГО

В Шікаґо жили через вулицю дві сімї. Вони жили зі собою дуже добре, а їх діти бували у себе кождого дня по кілька разів. Одна сімя складалася з батька, котрий є полісменом, матери і двоє дітий: з трилітної дівчини та дволітного хлопчика. Проти них через вулицю жила родина з кількоро більшенькими уже дітьми. Мати сеї родини, пані Пенсес має 42 роки і все була дуже щира для дітий сусіда. Оногді пропала трилітна дівчина полісмена. Вся родина почала пошукування. Помагали і поліція і сусіди. Пані Пенсес прийшла до хати сусіда і доглядала братчика припавшої дівчини, як родина її шукала. Коли родина вернула з пошукувань, котрі показалися безуспішними, пані Пенсес попращалася з нещасними сусідами і пішла домів. Вона чим скорше виправила чоловіка за якимсь орудками до міста, післала свої діти до школи, а сама побігла до пивниці свого дому. За якийсь час полісмени, що прийшли помагати шукати дитини, узріли густий дим, добуваючийся з віконниць пивниці дому Пенсесів. Поліція стала добуватися до хати. Ніхто не відповідав, і поліція проломила двері. В сутеренах вони побачили велику піч, в котрій хтось розвів сильний огонь. Коли полісмени почали його гасити, вони побачили в печи куски мяса, завинені в ґазети. Приглянулися близче і переконалися, що се мясо дитини. Кинулися на горішні поверх шукати справника нелюдського злочину і найшли паню Пенсес з горлом, підрізаним кухонним ножем. Коронер (судовий лікар) орік, що вона поповнила убийство в приступі божевілля, а потім зі страху перед поліцією наложила руку на себе.

ВИБОРИ УРЯДНИКІВ „ПРОВИДІННЯ"

Недавно відбулись вибори до запомогової орґанізації Провидіннє" (через голосованпо відділах) на слідуючих три роки (1922, 1923, 1924).

Тепер виборча комісія, в якої склад входили о. М. Кінаш, П. Кирилюк і М. Максимів, оголосили вислід голосовання.

Сей вислід є такий:

Вибрані урядниками:

Головний предсідатель: о. Іван Ортинський, з Ембрідж, Па.

Заступник предсідателя: Теодор Каськів, з Нюарку, Н. Дж.

Гол. секретар рекордовий: Дмитро Штоґрин, з Филаделфії, Па.

Голов. секретар фінансовий: Евген Якубович з Филаделфії, Па.

Головний касієр: Омелян Кульчицький, з Филаделфії, Па.

Радні: Кухта Михайло, з Вілкс Бері, Па. о. Михайло Паздій, з Нантикок, Па. К. Піддубчишин, з Джерзи Сіти, Н. Дж. Михайло Кисилиця, з Мекізракс, Па.

Заступники радних: Яків Поливка, з Дітройт, Миш. Іван Козак, з Шикаґо, Ілл. Мик. Височанський, з Олифант, Па.

Контрольна комісія: о. Кутський Іван, з Нортгемптон, Па. о. Володимир Держирука, з Честер, Па. Володимир Кашицький, з Алентавн, Па.

ВПЛИВ ШКОЛИ.

Китайська молодь, що була на студіях у Франції, приїзджає до дому майже вся соціялістична, а та, що була в Америці на студіях — з практичним світоглядом і стає до праці в промислі й торговлі. Цікаву стату про се написав у „Френкфуртер Цайтунґ" Китаєць Ванґ-Кванґ-Чі.

ЗАНОСИТЬСЯ НА ЗІРВАННЄ ПЕРЕГОВОРІВ МІЖ ВЕЛИКОЮ БРИТАНІЄЮ І ІРЛЯНДІЄЮ

ВІКОВИЙ СПІР ТРУДНО ЗАЛАГОДИТИ ІЗЗА ОПОРУ АЙРИШІВ ПРИЗНАВАТИ БРИТІЙСЬКУ КОРОНУ ТА ІЗЗА ЗМАГАННЯ ОЛСТЕРЦІВ ДО САМОУПРАВИ.

ЛОНДОН, 5. грудня. — Шин-фейнерські (самостійницькі) мирові делеґати вернулися з Ірляндії до Лондону з відповіддю на останні угодові предложення британського премієра Ллойда Джорджа.

Сю відповідь вручили Ллойдови Джорджови вчера о 5. годині вечером шин-фейнерські делеґати: Артур Ґриффит, Роберт Бартон і Джордж Ґавин Дафри. З Ллойдом Джорджем були: Остен Чемберлейн, лорд Боркенгед і сер Роберт Горн. Обі сторони вели дискусію протягом години, почім розстадися.

Говорять, що „шин-фейнери" особливо противляться, аби Ірляндія признавала британську корону і, як вони кажуть, розбір Ірляндії (ізза признання автономії для Олстеру).

„Шин-фейнери" настоювали, аби Ірляндці заявляли вірність своєму парляментови, а парлямент, щоби признав короля головою цілої британської імперії. „Шин-фейнерські" лідери годилися, аби в присязі, яку ірляндські горожани мали би складати ірляндському (полудневому) парляментови, містилось також признаннє становища Ірляндії в межах британської імперії і признаннє короля її головою. Але теперішній революційний ірляндський парлямент („двол ерін") відкинув се предложеннє.

Також великою перепоною є опір північного округа Олстеру широкій автономії цілої Ірляндії, домаганнє признання автономії Олстеру з окремою фінансовою управою сього округа.

Наслідком того становища „шин-фейнерів" і Олстерців заноситься на зірваннє і розбиттє мирових переговорів між правительством Британії і Ірляндії.

Вже тепер з того приводу запанувало в Анґлії велике занепокоєннє і виринають ріжні гадки, як полагодити спір. Є гадки, щоби накинути Ірляндії самоуправу, але в успіх такого пляну не богато вірять.

НІМЕЧЧИНА НЕ МОЖЕ ДІСТАТИ ПОЗИЧКИ В АНҐЛІЇ.

ЛОНДОН, 4. грудня. — Заходи бувшого німецького міністра відбудови д-ра Валтера Ратенава коло здобуття позички для Німеччини на сплату відшкодовання в січні, 1922, не увінчались успіхом.

Тепер він обговорює справу випуску німецьких бондів, які покривалось би доходом з німецького мита (цла) і експорту (вивозу). Якби се йому вдалось, то він зачне дальші переговори про відкладаннє реченця найблизшої сплати военного відшкодовання аліянтам.

Анґлія годиться на відкладеннє сплати, але, як досі, Франція противиться тому плянови Німеччини.

ЗА ЧИМ ХОЧЕ ПРИЇХАТИ ПРЕМІЄР ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ДО ВАШИНҐТОНУ?

ЛОНДОН, 4. грудня. — Британський премієр Ллойд Джордж має вибратись на конференцію до Вашингтону дня 12. с. м.

Говорять, що на сій конференції він хоче порушити справу ірляндську і справу мораторії (відкладення реченця сплати) для Німеччини. Кромі того кажуть, що Ллойд Джордж підіпре проект Італії щодо цілковитого розоруження в Европі. Він є за зміною політики у відношенню до Німеччини та всякими можливими спробами для успокоєння Европи.

ЖЕЛІҐОВСЬКИЙ УСТУПИВ.

ВАРШАВА, столиця Польщі, 4. грудня. — Польське міністерство заграничних справ повідомляє урядово, що генерал Луціян Желіґовський, котрий заняв був тому рік Вильну з округом уступив тепер зі свого становища військового управителя занятої землі.

Тепер власть у Виленщині має перейти в цивільні руки під проводом Александра Мійштовича, бувшого члена російського державного совета.

Сього місяця мають відбутись вибори до сойму Виленщини, який має вирішити, чи Виленщина має належати до Литви чи до Польщі.

Сі вибори мають обняти ще два литовські повіти, Ліду і Брацлав.

Замітка. — Уступленнє польського генерала, а поставленнє на його місце другого Ляха справи цілком не зміняє. Польська військова окупація там триває дальше і під сею окупацією там Ляхи хотять переводити вибори до сойму, який має вирішити про державну приналежність краю. Розуміється, що під терором польської окупації там можуть відбутись лише славнозвісні польські вибори, звісні в Галичині під назвою розбої. Такі вибори ані постанови такого сойму, що з таких виборів вийде, не мають жадного значіння. На підставі польських виборів і польського сойму у Вильні, сей округ не може віколи правно належати до Польщі. Правно Виленщина могла би належати до Польщі лише тоді, якби Польща відтам забрала своє військо, а в краю вибори переведено під охороною військ чужих держав незаінтересованих в посіданню того краю. Хотяй річ ясна, що над такою справою, чи столиця Литви має належати до Литви, не потрібно голосувати.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays, at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА.	
Three cents the copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign ond Jersey City Rates.		В Джерзи Сити і заграницею.	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Адреса: "SVOBODA", 83 GRAND STREET, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ ОДНА СПОВІДЬ ЛЄНІНА.

Ленін знов не минув нагоди для сповіди. Сим разом висподівався на московськім зїзді комуністичної орґанізації, що взяла собі за ціль поборювати безграмотність під шумною назвою **комітету політичного образовання.**

Головний гріх, до якого признаєсь Ленін, відноситься до самої основи большевицької політики. Московські комуністи все заявляли, що від автократичної, шляхотсько-капіталістичної Росії можливо відразу безпосередно перейти до державного витворення всякого добра та його розділювання після засад комунізму. З руками, отікаючими кровю найкращих людий Росії, яких одною виною було, що вони не вірили в можливість такого безпосередного переходу, непомильний большевицький Даляй Ляма заявляє нині явно і славно, що він помилився і признає, що навіть нинішній Росії до комуністичного витворювання та розділювання дуже далеко. Опираючися на хибнім розумованню, большевики ще в 1918. році хотіли перейти відразу до комуністичної господарки і видали приказ, щоби селяни віддавали комісарам усю надвижку своїх сільських виробів. Большевики рішили, що селяни се зроблять і що в той спосіб комісарі дістануть від селян увесь потрібний хліб. Ту політику большевиків осудили колись соціялісти, за що їх большевики катували всякими звірськими способами. Нині Ленін признає, що большевицька політика була хибна, що вона опиралася на хибнім розумованню та на блуднім зясуванню ситуації. Він товчеся публично в груди і публично заявляє свій жаль з того приводу. Він каже, що без якоїсь соціялістичної контролі та нагляду неможливо перейти навіть до найнизчого степення комунізму.

Большевицькі аґенти поза границями Росії вмовляють в робітників, що большевики мали великий успіх в усіх своїх підприємствах. Ленін признається, що большевицький уряд потерпів повну невдачу в своїй економічній (господарській) орґанізації. Ленін сього не закриває. Він признає, що погром большевицької економічної роботи був страшний. Він признає, що большевики тішилися успіхом лише на поли військової орґанізації. Вони відносили побіди лише на війні. Як каже Ленін, вони показалися добрими орґанізаторами лише в мордованню людий. Вони вміли орґанізувати жорстоку війну, але не вміли орґанізувати виживлення народа (себто міського пролетаріяту), його одівання, заосмотрювання в хати, топливо і т. д. Большевицькі аґенти звичайно кажуть, що як большевики потрафили зорґанізувати війну, то вони потрафлять також зорґанізувати фабрики та рільництво. Ленін висміває такі претенсії як пусті фрази, виказуючи, чому переведення економічної орґанізації є богато труднійше від ведення війни.

На основі таких висновків він трубить в усі труби до відвороту. Він радить большевикам всіми силами братися до відбудовання промислу, бо як сього не зроблять, то цілий большевизм незадовго піде (вживаючи Ленінових слів) до чорта: Селяни і робітники станут вішати большевиків громадати. І, як каже Ленін, будуть мати слушність.

НІМЕЦЬ ПРО БОЛЬШЕВИЦЬКИЙ НАЇЗД НА УКРАЇНУ.

Німецька часопись „А Б Ц-Кореспонденц" містить статтю д-ра Єнні під заголовком: „Большевизм яко чинник національного самовідродження", з котрої наводимо слідуюче:

„Страшна большевицька господарка викликала і скріпила в деяких сторонах освідомленне національного духа. На Україні відкрились міліони очий, міліони сердець забились до матері України, відвертаючись від матушки Росії. Так сильно большевизм дався в знатте Українцям, що проява національного освідомлення — се не хвилева, або переходова филя. Вона тривати-ме, як з большевизму уже й сліду не стане. Большевизм збудив зі сну національний дух, який сильно затупів у 250-літній московській неволі, творячи бодай раз проти власної волі добре діло.

„Причина сьому та, що на Україні все московське вважають большевицьким. Большевизм увійшов до краю з насиллєм, грабіжем, безпощадним нищеннем людности, так що в короткому часі почали вважати його чимсь не своїм, чужим. Його почали всі ненавидіти. Усі переконалися скоро, що „Радянська Україна" — се пуста фраза, що се все тільки для ока, тим більше, що влада спочивала все в руках Москалів, що всі урядники й установи приходили з Москви. Причинилась до того й ся обставина, що не лише висша власть, але і дрібнійші урядники, до найнизшого включно, всі були Москалі. Червона армія складалась на Україні також виключно з чужих, Українців большевики висилали, яко непевний елемент, держачись старого царського способу, у глубину Росії і се робило своє враженне на Українців.

„До ненависти на полі політично-військовому прийшла небаром ще й ворожнеча економічно-господарська. Самовільно чи ні, большевики стали зі своїми реквізиціями пявками сільського населення. Гнала їх до того сама природа. Україна се хлібний шпихлір Московщини, без якого вона собі ради дати ніколи не могла і досі не може. Вовна, нафта, угле, руда, шкіри — се все доставляє головно Україна. Большевики працювали тільки контрибуціями, забираючи все даром, або платячи безвартісним грошем. Все це тільки збільшувало ненависть до Москалів.

„Таку пропаґанду національного освідомлення на молодій Україні веде большевизм і з того боку його часи для Українців корисні. Усі кляси лучаться, щоби скинути ненависне московське ярмо. Повстала єдність, якої дотепер ніколи не було. Єднаються найнисші кляси з найвисшими, які зрозуміли і покінчили раз на все з московськими симпатіями. В пропорціонально короткому часі пізнали Українці, хто вони такі і чого вони варті. Клич: „Геть з большевиками!" став однозначний з кличем: „Геть з Москалями!"

„Перший клич скоро перейде в минуле, останній натомісць лунати-ме довго по степах України."

ПОЛЬСЬКО-ЧЕСЬКИЙ ДОГОВІР.

„ЧЕХІЯ ЗАЯВЛЯЄТЬСЯ НЕЗАІНТЕРЕСОВАНОЮ В ГАЛИЦЬКІЙ СПРАВІ".

(Від власного кореспондента).

Минулого тижня польський міністер закордонних справ **Скірмунт** приїздив до Праги, щоб завершити заключенне польсько-чеського політичного договору, який підготовлявся вже від довшого часу.

В неділю, 6. падолиста, сей договір підписано.

Зараз після підписання договору чеське правительство не подало до публичної відомости про його зміст.

Аж нинішні праські часописи приносять у телеґрамі з Варшави зміст польсько-чеського договору. На основі сього варшавського донесення польсько-чеський договір обнимає отсі постанови:

1) Обі держави ґарантують собі взаїмно свою цілість на основі договорів, яким завдячують свою незалежність і своє істнуванне.

2) Коли-б одну з обох держав напав один з її сусідів, обі держави обовязуються взаїмно до прихильної невтральности при дозволі свобідного перевозу военного матеріялу.

3) Польща заявляється в словацькім, а **Чехословаччина в східно-галицькім питанню незаінтересованою.** Обі держави обовязуються розвязати на своїх територіях усі орґанізації, які змагають до насильного відірвання частий иншої держави, і заавити вербункову діяльність в сім напрямі.

4. Обі сторони будуть себе повідомляти про договори, які одна з них заключить з иншими державами.

5) Торговельний договір.

6) Спірні питання віддасться розємному судови.

Обі договірні сторони не можуть заключати з иншими державами договору, який противився би сьому договорови. Договір обовязує на пять літ.

Незалежно від нього договору обі держави рішили утворити для областий Тешин, Ціш і Арва окрему делеґацію, яка одержить великі повновласти і мати-ме за задачу управильнити справедливо справи сих областий. Делеґація складається з делеґації польської і чесько-словацької; кожда з них має переводити на своїй державній території спільно приняті рішення.

Стільки варшавська відомість про зміст польсько-чеського договору.

Для нас, Українців, сей чесько-польський договір важний тому, бо одна з держав, які його заключили, а саме Польща, є **ворогом** українського народу і його державної самостійности. Коли отже Чесько-словацька Республика заключає політичний договір з Польщею, то се є очевидно для нас важне, бо сей договір скріпляє силу нашого ворога.

Розгляньмо сей договір докладнійше.

На основі першої точки договору Польща і Чехо-Словаччина ґарантують собі взаїмно цілість на основі **договорів,** яким завдячують свою незалежність і своє істнуванне.

І Польща і Чехія завдячують своє істнуванне договорам, які держави антанти на Мировій Конференції в Парижі подиктували побідженим цетральним державам, в першій мірі Німеччині, Австрії й Угорщині.

На скільки ходить о **Чехію,** то вона завдячує свою незалежність і своє істнуванне **тільки тим** договорам.

Та з **Польщею** маєть**ся** справа **инакше.** Микова конференція в висше наведених договорах означила **тільки західні** границі Польщі. За те **східних границь Польщі держави антанти доси ще не визначили** і стоять на тім, що вони визначать їх пізнійше. Поки-що маємо тільки **провізоричні східні границі Польщі,** які Найвисша Рада мирової конференції визначила 8. грудня 1919. Є се т. зв. **лінія Керзона;** тільки на захід від сеї лінії держави антанти признали Польщі право завести свою державну адміністрацію.

Одначе Польща в своїм грабіжницькім поході на українські, білоруські й литовські землі пішла геть далеко на схід поза лінію Керзова, займаючи з українських земель на схід від сеї лінії Галичину, Волинь, Підляше, як також часть білоруських і литовських земель.

Занявши сі землі, Польща заключила з Совітською Росією й Радянською Україною мировий договір в Ризі, яким Совітська Росія й Радянська Україна признали їй ті загарбані нею українські, білоруські й литовські землі.

Ще перед тим таке саме признанне що-до українських земель вимусила Польща на Голові Директорії Української Народньої республики, Петлюрі з 22. цвітня 1920.

Заключивши риський договір, Польща старалася, щоби сей договір признали держави антанти, так, щоб та східна границя Польщі, яку означено в риськім договорі, одержала також санкцію держав антанти. Одначе держави антанти покищо не хотять собі вязати рук щодо розвитку подій на території бувшої російської імперії і тому не признають риського договору.

Не могучи в державах антанти узискати потвердження того грабіжу українських, білоруських і литовських земель, який називається риським договором, Польща старається забезпечити собі той грабіж договорами з найблизшими сусідами. Таку ціль має договір Польщі з Румунією. Таку саму ціль має й договір Польщі з Чехо-Словаччиною.

Очевидно, що під „договорами, яким обі держави завдячують свою незалежність і своє істнуванне", в відношенню до Польщі треба розуміти також **риський** договір. Се значить, що Чехо-Словаччина ґарантує Польщі цілість в границях риського договору.

Се потверджує друга точка договору, в якій обі держави запевнюють собі „прихильну невтральність" на випадок війни з якоюсь иншою державою і свобідний перевіз военного матеріялу. Ясна річ, що Польщі ходить о „прихильну невтральність" Чехо-Словаччини на випадок війни за **східні** границі, бо західні границі Польщі обороняє антанта.

З українських земель, які Польща заграбила, найважнійша для неї **Галичина.** Бо коли втратить Галичину, то тим самим не зможе вдержати українських земель на схід від Галичини. А при тім Галичина знаходиться під суверенністю держав антанти, які можуть кождої хвилі зажадати, щоб Польща з Галичини забралася.

Тому в справі договору з Чехо-Словаччиною Польщі більше всего залежить на тім, щоб осягнути від Чехо-Словаччини запевнення, що вона не буде перешкаджати польським заходам в справі Галичини. І Польща своє осягнула.

В третій точці польсько-чеського договору сказано, що Польща заявляється незаінтересованою в словацькім, а **Чехо-Словаччина в східно-галицькім питанню.**

Рзгляньмо сю точку докладнійше.

Після того, як Польща завоювала українську Галичину, Чехо-Словаччина проявила деяку прихильність до галицьких Українців. Ся прихильність зазначилася передовсім тим, що деякі частини галицько-українського війска, які перейшли на чесько-словацьку територію, знайшли тут приміщенне в окремих таборах, задержуючи свою орґанізацію.

В культурній области треба зазначити, що українське студентство має змогу вчитися в висших чеських школах в Празі і в инших містах. Крім того сеї осени чеське правитель дало змогу Українському Вільному Університету устроїти виклади в будинках Чеського Карлового Університету в Празі.

Ся прихильність Чехів до Українців дуже колола в очи Поляків. Вони хотіли би, щоб цілий світ був супроти Українців **польським жандармом,** який віддавав би „українських бунтівників" у польські руки, щоб Українці, які не хотять схилити голови під польське ярмо, в цілім світі були переслідувані. Тому та прихильність, яку супроти Українців виявляли Чехи, все викликала в Поляків велике обурення.

Щоб за се відплатити Чехам, Поляки почали підпирати ту ґрупу Словаків, яка противиться приналежности Словаччини до Чехо-словацької Республики. Перед кількома місяцями була наробила богато галасу відозва словацького правительства, видана в Кракові в імени изгаданої ґрупи.

Польське становище було таке: Коли Чехи підпирають галицьких Українців, які не хотять належати до Польщі, то Польща буде підпирати тих Словаків, які хотять відірвати Словаччину від Чехо-словацької Республики.

А тепер, як бачимо, з польсько-чеського договору, Чехо-Словаччина і Польща погодилися на тім, що Польща заявляється незаінтересованою в словацькім питанню, а Чехо-Словаччина в східно-галицькім.

Та тут треба звернути увагу на те, що зі становища міжнародного права инакше виглядає питанне словацьке, а инакше східно-галицьке.

На основі мирових договорів держав антанти з Німеччиною, Аавстрією й Угорщиною Словаччина є частю Чехо-Словацької Республики. Отже зі становища міжнародного права ніякого „словацького питання" нема, — і Польща, підпираючи ту ґрупу Словаків, які виступають проти Чехо-Словаччини, вмішується у внутрішні справи Чехо-Словаччини.

Зовсім инакше мається справа з українською Галичиною. Українська Галичина не належить до Польщі, тільки знаходиться під суверенністю держав антанти, які мають видати рішенне про її державне положенне.

Отже що значить, що Чехо-Словаччина заявляється незаінтересованою в справі Української Галичини? Очевидно те, що Чехо-Словаччина не буде перешкаджати заходам Польщі, щоб держави антанти признали українську Галичину частю польської держави.

Що більше, в дальшій части третьої точки договору говориться, що обі держави обовязуються розвязати на своїй території орґанізаці, які змагають до насильного відірвання частий другої держави.

Се значить, що Чехо-Словаччина обовязалася не терпіти на своїй території українських орґанізацій, які змагають до відірвання Галичини від Польщі.

Се зобовязанне Чехо-Словаччини супроти Польщі можна ду широко інтерпретувати. Польщу коле в очи не тільки те, що в Чехо-Словаччині знаходяться части галицько-української армії, але також те, що в Чехо-Словаччині можуть учитися українські студенти, може працювати Український Вільний Університет.

Побачимо, як від тепер Чехо-Словаччина відноситити-меться до галицьких Укрвінців і їх орґанізацій на своїй території. Се дасть міру, як далеко йдуть зобовязання Чехо-Словаччини супроти Польщі з огляду на українську Галичину.

Словом, польсько-чеський договір дає нам, Українцям, причину до як найбільшого занепокоєння, як з огляду на те, що Чехо-Словаччина ґарантує Польщі східні границі риського мира, отже панування над українськими землями, так з окрема з огляду на зобовязання Чехо-Словаччини супроти Польщі в справі української Галичини.

Український нарід тепер ослаблений ворогами, і вони ділять**ся** його землями та шукають собі ґарантій панування над ними.

Одначе прийде час, коли 40-міліоновий український нарід визволить усі свої землі від ворога і збудує могучу українську державу.

Тоді Чехія стане безпосередною сусідкою з Україною.

І тоді український нарід, укладаючи свої відносини до Чехо-Словаччини, візьме під увагу, як вона відносилася до української справи тоді, коли вороги ділили між себе українські землі. Тоді український нарід певне згадає все добро, якого ми зазнали від Чехів у нашім теперішнім лехилиттю. Але згадає й теперішній польсько-чеський договір.

Від Чехо-Словаччини, яка буде виконувати сей договір, залежить, як він колись заважить на чесько-українських відносинах.

Прага, 11. падолиста 1921.

Др. Михайло Лозинський.

УКРАЇНА В БОРОТЬБІ ПРОТИ ЧЕРВОНИХ НАЇЗНИКІВ.

(Спеціяльна кореспонденція „Свободи").

При кінци жовтня перейшли відділи давної армії Петлюри Збруч і розпочали борбу з большевицькими військами. Рівночасно вибухло майже на цілій правобережній Україні повстання під проводом Тютюнника. — Від Тирасполя, і Николаєви на полудни аж ген на північ поза Житомір, від Збруча до Дніпра і поза него розпочали українські повстанці нерівну борбу з червоною армією. Повстання зорґанзоване головно тими силами українськими, що перед червоним терором мусіли утікати на село, де око чрезвичайки, не так „усьо видить" а ухо не „всьо чує". (На вивісці чи адвертайзменті чрезвичайки є часто намальоване велике око „яке усьо видить" і ухо, яке „усьо чує".)

Большевицькі війська з громадилися в районі Жмеринки, важного зелізничого узла і туди звернув Тютюнник свої головні сили. Друга більша ґрупа оперує в околиці Житоміра в напрямі на Коростень, трета в напрямі на Одесу. Крім того оперують менчі і більші відділи на Подільщині і в Херсонщині, де до повстанців прилучилися і німецькі кольоністи. Повстанці заняли цілий ряд міст в протягу несповна двох тижнів; з сего мусимо вносити, що в теперішнім повстанню взяли участь **великі маси укр. народу,** бо лише тим можна пояснити собі занятя тих міст на просторі кількасот квадратових кільометрів тим більше, що міста ті мали значні залоги большевицькі; а що на правобережній Україні находилося в часі вибуху повстання кільканайцять дивізій червоного війська, то треба дійсно подивляти відвагу повстанців, що з крісом або й з косою в руках підняли борбу з добре уоруженою червоною армією.

Против повстанців вислано значні сили з Росії, рівнож і Будьонний прийшов з кавалерією на поміч.

Чи зможуть повстанці здобуті области поширити, чи зможуть они бодай в занятім остоятися, чи зовсім уляжуть?

Ми не маємо точних даних про силу червоної армії, а вже зовсім не знаємо сили укр. повстанців. Длятого предсказувати наперед вислід сеї борби нині передвчасно. Можемо однак припускати, що повстанцям буде дуже трудно остоятися перед $1\frac{1}{2}$ міліоновою армією не зле уоруженою, страшним терором здисціплінованою і заосмотреною в армати.

В літі с. р. мала числити большевицька армія 1.500.000 людий. Се мав бути стан унормований совітом труда і оборони; та фактичний стан мав виносити около 1.800.000 разом зі сторожевими відділами. Чи здемобілізовано значнійші сили від сего часу, нема певних відомостий. Уоруження армії в той час не було еще на висоті приписаного стану; і так заосмотрення в скорострілі мало виносити понад 50%, в гармати легкі 60% приписаного стану. За се тяжкі армати і 15 цм. гавбіци мали бути в повнім стані. (Ті дати не є урядові тож дають лише приблизне поняття про стан і уоруження червоної армії).

Коли большевики повставлять кількасоттисячну армію против повстанців, то зможуть перейти фронтом цілу правобережну Україну, бо річ ясна, що повстанці колиби чисельно і переважали червону армію, то у них нема ані армат передівсім тяжких в достаточній скількости ані многих иньших технічних средств потрібних до новочасної війни. І тому нині й можна сказати, що перед одноцільним фронтом большевицьким повстанцям трудно або й неможливо булоби остоятися. Та річ в тім, що в партизанській війні, такого одноцільного фронту немає. Тут можна сказати усюди фронт. І тому знищення повстанців є річию неможливою. Поодинокі ґрупи і залоги повстанчі можуть бути розбиті; та они розсипавшися лучаться знов в иньших місцях. І так розбиття чи „здушення" повстанців в данім місци чи области є для правильної армії добре уоруженої нічим таким трудним, та **знищити** повстанців є річию неможливою. Можна повстанців зробити менче активними та про знищенне можуть лише говорити московські комсіарни. Повстання сеж активний протест против пануючого ладу, се борба за ідею. Укр. повстанці се люди, що боряться за національні ідеали, люди, що ідуть добровільно до бою, бо так кажуть їм їх переконання; знищити їх се значить знищити переконання, а тих еще ніхто канонами не знищив. І тому повстання не переведуться на Україні так довго, як довго Україна буде комісарсько-московською кольонією.

Тож колиби Тютюнникови не удалося осягнути більших успіхів, або коли би повстанці і зістали розбиті, то се з одної сторони нічо дивного, бо з косою нині тяжко битися против кріса а з крісом не богато вдієся против броневиків і гармат, а з другої сторони се не булоби доказом **знищення** „бандитизму". В разі неудачі повстанці вертають знова до підпальної роботи і треба бути дуже наївним, щоби вірити в можливість знищити ідею самостійности терором або вірити в симпатії українського народу до комісарів, коли сей нарід не робить через кілька тижнів чи місяців великого повстання.

До тепер осягнули українські повстанці великі успіхи. Який би вислід не був, борба протягне ся єще якийсь час. І тому безглуздними є запевнення большевицьких ґазет, будьтоби по кількох днях повстання вже „зліквідовано". Се фізично неможиве; вистарчить згадати хотяйби Махна, якому большевики через кілька місяців не могли дати ради. (Тим я еще не кажу, що Махно належить також до укр. повстанців, що боряться за самостійність України.

Який би конець повстання не був, то факт є що теперішне повстання без всяких „опікунів" носить чисто народну закраску і є наглядним доказом, що усі ті небелиці Троцького і Раковського про „симпатії українського народу до совітської власти", суть найзвичайнійшою брехнею. Усі ті запевнення про занепад „бандитизму" є лише побожним бажанням комісарів і платних і безплатних аґентів. Український нарід бореся і буде боротися за національні ідеали, бо лише їх осягнення провадить до висших і красших форм життя. Укр. нарід бореся за самостійність, бо є на стільки политично зрілий, що зможе завести у себе лад без опіки Москви.

Щоби мати „чисту совість" перед заграничним пролетаріятом московські комісари кричать на всі боки, що українське повстання се лише „інтриґа" Польщі і Румунії взглядно Франції. Тут Москва є вірною фотоґрафією Варшави, яка в галицьких Українцях видить також лише „інтриґу" німецьку або й московську. Не дивувалися ми московським царям, що уважали Українців за австрійсько - пруську „інтриґу", не подивуємо і нинішним московським комісарам. Одні від других мало чим ріжняться.

Ст. Ю.

Франкфурт. над Меном, Німеччина, 14. падолиста, 1921.

СЕ І ТЕ.

Успіх большевизму.

Пятьсот тисяч дітий кормить американська запомогова організація в Росії.

Якби ще так хто небудь взяв на себе кормити і зодягати решту 120-міліонового населення Росії, до повного успіху большевизму не бракувалоб уже нічого.

Не було инчого виходу?

Доносить одна американська ґазета, що Ленін перемінився у чесну людину.

Чи се правда чи ні, що каже за Леніна американська буржуазна ґазета, все таки треба признати, що се ще одинока переміна, яка Ленінови лишилася.

Признанне зі сторони польських комісариків.

Польський комуністичний орґан „Ґлос Роботнічи", що виходить в Дітройт, писав ось що дня 19. жовтня:

„Польські соціял-імперіялісти, зґруповані в ППС. (Польскій Партії Соціялістичній) зняли свою маску і відкрито, без застережень, виступають як наїздники, як самі говорять „в добре зрозумілому інтересі держави".

П. П. С. пише: „О скільки йде про українське питання, трудність лежить у тому, що по українській стороні не погодилися ще з фактом приналежности Східної Галичини до Польщі, а без визнання цеї, тепер одиноко реальної підстави, про обопільні договори і про згідне пожиття тяжко на разі говорити".

„Виходить з цего, — пише „Ґлос Роботнічи" — що Українці хоч-не-хоч мусять визнати над собою панування Польщі. Імперіялізм польських посідаючих кляс є тут репрезентований пепесівцями. Це один доказ більше, що ППС. сповнює службу в буржуазії".

„Справу Східної Галичини, Волині, Холмщини, Вільна чи инших земель, на яких панує польський уряд, можуть розвязати тільки працюючі місцеві маси робітничі і сільські".

Бідні польські комісарики писали се і через большевицьку таємничу дипльоматію не знали, що в той час, як вони се писали, уже існував договір межи московськими та ляцькими кандидатами на комісарів, після котрого мається скасувати навіть українську комуністичну партію в Східній Галичині і признавати на будуче лише одну польську комуністичну партію на цілій „польській" (зі Східною Галичиною включно) територією.

Через большевицьку тайну дипльоматію та глупу любов до фраз польських большевицьких редакторів маємо тепер признанне, що соціялісти-імперіялісти гуртуються не лише в польській соціялістичній партії, але й в польській комуністичній партії; можемо далі дочитатися фактів, що і одні і другі польські імперіялісти ходили в масках інтернаціоналізму; що остаточно не лише пепесовці але й пепекумівці зняли машкари і виступили явно і славно як наїзники на Східну Галичину.

Стінес, Шайдеманці та большевицькі прислужники.

Говоримо про панів, заговорім уже й про слуг та льокалів. Пишуть „Єжедневні" довжезну статтю про Шайдемана, німецького соціяліста-патріота, та німецького міліярдера Стінеса. Доказують, що Шайдеманці залізли в обійми міліонерови.

Не сподівалися бідні льокалі московських та ляцьких комісарів, що того самого дня телеграми донесуть про заходи Стінеса перед англійськими капіталістами коло відбудовання совєтської Росії. Видно, що в широких обіймах Стінеса може зміститися не лише грубий Шайдеман, але й „виголоджені" Ленін та Троцький. Словом, зібралася компанія невеличка, але гарна.

ПОДЯКА.

Отсим складаю сердечну подяку Хвальному Урядови У. Н. Союза за уділенне мені запомоги з фонду убогих в квоті $50, котрі мені дуже придались. Желаю як найбільшого розвитку У. Н. Союзови і висловлюю горяче бажанне, щоби кождий Українець в Америці належав до сеї благородної орґанізації. Дякую також Вп. місцевим Урядникам 164-го відділу У. Н. Союза, що не жалували труду для мене. — **Яким Орисик**, Бервік, Па.

В СПРАВІ ЗБІГЦІВ.

„Союз Українок" у Відні одержав од п-ні Лаури Рензі з Женеви такого листа:

До Союзу Українських Жінок.

Я прочитала з безконечним співчуттям Вашу відозву і розуміється оголошу її на перших наших зборах, які відбудуться в падолисті. Зараз у нас всяка активна робота перервана.

Не так богато Італія може допомогти Вам, бо хоч вона вийшла побідницею в війні, але й сама є не в достатковім стані. Ми маємо самі міліони жовнірів, які хорують на сухоти, та богато слабих дітей, на яких відлась слабість батьків. Ми також маємо жертви від землетрусу в Сицилії та Ліаніджіа, а невинні страйки, затруднюють нашу індустрію, яка не дає нам необхідного. Розуміється, наша країна є в ліпших умовах, як инші, але не в кращих.

Одна річ могла-б тільки вдатися: орґанізація експедиції молодих жінок, які хотіли-б занятись господарством.

Комітет мусить ґарантувати, що ці жінки чесні і не хорі на заразливі хороби.

Богато родин охоче прийме до свого дому молоду жінку або дівчину, як покоївку, кухарку, швачну, няньку або хозяйку. До цих молодих жінок будуть ставитися добре і вічливо, їм прийдеться жити в гіґієничних умовах серед чесних людий і розуміється вони будуть одержувати, окрім їжи та помешкання, утримання від 70 — 100 італійських лір, що залежить від їх здібностий. Треба, щоб ваш комітет звернувся до Червоного Хреста за візами та за ріжними полегкостями для переїзду їх. Від італійського кордону до міста, де живе та сімя, куди їде дівчина, дорога буде заплачена. Дівчина чи жінка мала-б змогу заробити на свою сімю, заінтересувавши собою родину, в якій живе, бо італійські жінки дуже звикають до своїх служачих. Також могли-б узяти подібну службу і жінки з хорошої родини, як вони хочуть щось заробити.

Як гадаєте можливим приняти таку допомогу від нас, подайте нам повний спис осіб з їх достатками і положенням і додайте все хто до чого здібен.

Я зараз же швидко та добре займуся цим ділом. Не має значіння, як не знають нашої мови, скоро навчаться.

Гадаю, що таким чином налагоджений контакт викличе у нас як і у Вас інтерес і до того у нас любов до України. Пришліть нам більш точну адресу.

Прийміть вираз мого співчуття від всього серця. Професор Лаура Рензі, президентка.

Всі, хто цікавиться цією справою можуть звертатись на таку адресу: Vien VIII Strozzigasse 32 Ukrainischer Frauenburd.

В. БУДЗИНОВСЬКИЙ.

НЕ ВБЮ ЙОГО!

Оповіданне з життя задунайських Запорожців.

(Продовженне)

(6)

„Ануж будуть мати щастє, або й сам нечистий поможе їм видобутися з сеї пастки?" думав. На сей случай рішився запевнити собі поміч Турків, бодай на так довго, поки вони будуть в оселі. Всунув онбашому в руку бакшиш (хабаря) і розповів, що якісь два запорозькі розбійники переслідують його, важать на його життя. Висше валу Траяна убили одного його товариша, над рікою Іванкою вкрали найліпшого коня, буланого. Другого коня підміняли. Тепер, на багні убили другого товариша. „Може то саме тоті злодії, за котрими ти питаєш?" закінчив.

Онбаші обіцяв йому, що як тоті козаки покажуться в Некрасівці, то він відставить їх до Ізмаіла. Нехай начальство розсудить справу.

Перед хатою, в котрій Башманов говорив з онбашім і перед котрою стояв десяток його Турків, затупотіли коні.

„То вони!" крикнув Башманов. „Вийди до них і кажи твоїм башибожукам скувати їх. Як вже будуть в твоїх руках, я вийду і посвідчу, що вони розбійники".

Токаренко зараз при вїзді між хати оселі довідався від дітий, що Башманов в тій хаті, в котрій онбаші і закватирувався з башибожуками. Козаки й собі подалися туди. Ще не вспіли злізти з коний, а онбаші вже вийшов до них.

„Хто ви і його сюди прийшли?" спитав.

„Я Запорожець, козак платнирівського куріня", відповів Токаренко. „Сей мій товариш, козак з під Акерману, тепер мій провідник до Ізмаіла".

„Ви може прийшли сюди з Кослиці через багно?"

„Та вгадав".

„Я не вгадав, лише знаю про се від свідків ваших злочинів. Я мав вислати за вами моїх людий. Добре, що самі прийшли. Мушу вас звязати і відставити до Ізмаіла, звідки повезуть вас до Тульчи, де підете під суд самого баші. Ви душегуби і конокради!"

„Онбаші! Ради твоїх зубів не повтори сего, що, не знаючи нас, сказав. Бачу, ти ще не знаєш, що таке пястук Запорожця. Иншої заспіваєш, скоро почуєш, мою руку. Тою сирицею, якою загадав повязати нас, звяжеш кацапа, що тепер сидить в тій хаті, з котрої ти вийшов. Не ми, а він душегуб і конокрад. Як не хочеш, як його спільник, разом з ним повиснути на шибеници, то пильнуй, щоби не втік!"

Онбаші заторопів. Не вірив, щоби джаур міг осмілитися говорити так тут, на турецькій земли, до команданта падишахового війська; оден Запорожець з одним лише товаришем обкружений десятьма башибожуками. І башибожуки порозявлювали роти, ждучи, коли їх командант прикаже кинутися на смільчака, чи, може, божевільного. По довгій хвили онбаші отямився.

„Беріть їх!" крикнув.

Башибожуки, що й так вже були обступили козаків, простягли до них руки. Токаренко обернув коня так, що кількох Турків повалив на землю і почвалав під клуню, що стояла кількадесять кроків від хати. Тимко скочив за ним. Під клунею станули так, що мали захищені плечі. Оба вхопили в руки рушниці і звернули їх до башибожуків.

„В першого, що підведе рушницю чи пістолю", крикнув Токаренко, „плюне моя рушниця! Ти Тимку бери на мушку онбашого!"

Тота пересторога була непотрібна. Турки не сподівалися тут ніякого нападу, отже їх рушниці не були набиті. Коли так Турки стояли, не знаючи, що робити, з хати вийшов Башманов і станув на порозі за онбашім.

„Чи се тоті люди, про котрих ти мені розказував?" спитав Турок.

„Ті самі. По тім боці валу Траяна, між річками Катлабух і Кирґіз застрілили мого товариша, хоч то був їх краян і їх віра, православний козак".

„Чомуж ти зараз не спіймав їх, лише як заяць втікав?... Аж сюди вивтікав, привів клопіт на нашу голову."

„Чому не спіймав! Ти маєш десять башибожуків і ще не спіймав їх! Вони несподівано випалили з рушниць і щезли в хащі. Потому підкралися в ночи під наше леговище і обікрали нас. Одного коня вкрали з вантажом, другого підміняли. Взяли доброго, лишили дрантивого. Сей вкрадений кінь ось тут під тим молодшим безличником, що держить рушницю звернену проти тебе. Лише зрабовані річи і одного коня вже десь скрили. Коли я їхав сюди через багно, вони слідкували за мною. Отсей старший застрілив другого товариша мого. Молодший також стрілив, але тілько скалічив мене".

„Ти чув?" звернувсь онбаші до Токаренка. „Чи треба ще більших доказів на се, що ти душегуб і конокрад? Чуєш?!"

„Гадаєш, що мені уха позакладало? Чую. Добре чую, як собака бреше".

„Щож ти на се скажеш?"

„Скажу, що було навпаки. Башманов і його товариш, тепер вже шквариться в пеклі, застрілили і обрабували козака Дамяна Кравчука, сина провідника, що сидів потім боці багна. Всі люди з Некрасівки знали його. Коня ми не вкрали, тілько відобрали його від конокрада Башманова та привели до рідного батька вбитого козака. Коли старий Кравчук вів нас сюди через богото, Башманов застрілив його, щоби нас занапастити та увільнитися від погоні і кари. Не мене маєш звязати і відставити до баші, а його".

„Чи можеш доказати се?" спитав онбаші. „Чи ти був при тім і бачив, як він і його товариш стріляли до Дамяна Кравчука?"

„При сім я не був, лише виміркував з всего того, що опісля бачив і чув. Ми при Башманові знайшли Дамянового коня".

„Оден Алах може таке виміркувати, бо лиш він всевідучий. Людина може знати лише се, що бачить власними очима і чує власними ухами. Думки людини такі як той верховий, котрого неслухняний і неуїджений кінь несе саме туди, куди їздець ані гадав їхати. Зараз тобі покажу, куди тебе занесло твоє міркованнє і твоє мудрішкованнє. Кажеш, що Башманов убив Дамяна, бо ти при Башманові знайшов Дамянового товариша — Тимко кличеш його? — коня Башманова, Як би ми всі міркували, то сказали би, що Тимко убив Башманова. А се не може бути, бо Башманов тут, живий. Тимко лише хотів вбити його. Башманов каже, що коня ви підміняли. Ви не перечите. Отже як то правда, що ви у Башманова бачили Дамянового коня, то могло бути лише так, що Башманов проміняв свого коня за Дамянового, або Дамян за Башманового. Ніяк не виходить з того, що Башманов вбив Дамяна. Ще раз, кажу, не міркуй, бо міркуч лише всевідучий Алах. Як міркує людина, то все виміркує самі нісенітниці.

„Саме тому, що Бог всевідучий, міркувати не потребує і не міркує. Мудрує і правду вимірковує людина лише з того, що бачить і чує. З того, що кінь Башманова у нас, ти не міг би виміркувати, що ми вбили Башманова, бо ані ти, ані хто другий бачив трупа Башманова. На добавок ми бачимо і ти сам бачиш, що Башманов стоїть тут живий. Ще й бреше. Трупа Дамяна я бачив і Тимко бачив".

„Кажу, не міркуй і не мудрішкуй!" перебив онбаші. „Отже що з того, що ти бачив небіжчика, коли не бачив, як Башманов стріляв до живого Дамяна? Хиба тобі розповів про се убитий? В тото я не увірю, бо знаю, що мерці не говорять".

„Я бачив сліди убийників. Ішов за тропою і зайшов до Башманова, при котрім знайшов Дамянового коня".

„Що ти знайшов сліди Башманова, також не доказ, що то він убийник. Чи чув хто таке, щоби чоловіка можна вбити слідом? Слідом в піску!... Не говорім більше про се. Ідім дальше... Що Башманов застрілив ще й батька Дамяна, старого Кравчука, ти може також виміркував?"

„Ні! Тут міркувати не потребую. Я бачив се моїми власними очима".

„Щож ти бачив?"

„Як Башманов ціляв в него, випалив, та що в сій хвили Кравчук впав з коня коміть головою в багно".

„Отже ти і се лиш виміркував, але так мудро, як і тамту нісенітницю про убиттє Дамяна. Все те, що ти бачив, ще не доказ, що Башманов застрілив старого Кравчука. Ти не бачив кулі, щоби летіла від рушниці Башманова до голови чи грудий Кравчука. Може він стріляв у воздух лише на те, щоби Вас наполохати; щоби ви завернули і лишили його в супокою. Нещастє хотіло, що саме тоді, чи кінь поховзся, чи Кравчук стратив рівновагу. Може й пяний був. Сам собі винен. Пословиця каже, щоби не питавши броду не лізти у воду. Як не знав добре багна, нехай би був не брався проводити других. Ще й безпечно по пяному Ви джаури всі мочиморди... З всего того, що я чув від него і від тебе виходить, що нічого путнього не виміркуєш, бо як я вже сказав, людина міркувати не повинна. Се промисел Алаха. Хто з вас убив молодого Кравчука, знає лиш оден Алах. Башманов каже, що ти, ти кажеш, що Башманов. Що то він убив старого Кравчука, ти не доказав. Але закиду Башманова, що ти на багні застрілив його товариша, тий не заперечив. Отже тепер скажи; Кого з вас обох я маю звязати і відставити до баші? Його, чи тебе? Хто повисне на шибеници? Він чи ти?"

„Я маю свідка, він ні".

„Бо його свідка ти застрілив. Твій свідок — не свідок. Він твій співвиновник і таксамо обжалований, як ти, бо також стріляв. Ти сам казав, що труп був продіравлений двома кулями. Він співвиновник морду, співвиновник крадежи і стріляв до Башманова. Се злочин намиреного морду. Докази є. Кінь Башманова під ним і діра в рамени Башманова".

(Дальше буде).

ПИЛЬНУЙТЕ СВОЇХ ПРАВ І КОРИСТАЙТЕ З НИХ!

РОДИМЦІ!

Зайдіть де-небудь до „Library" в Злучених Державах, то знайдете там книжки англійські, французькі німецькі, італійські, російські грецькі жидівські, чеські, польські, хінські, турецькі, — та Бог-зна ще які, але українських, звичайно, — дасть Біг! Чому воно так?... БО МИ НЕ ДБАЄМО ЗА СВОЇ ПРАВА. Всі книжки в „Library" купується за гроші-податки, яких немала пайка забрана і з Української Кишені. Другі народи домагаються від Громадських Управ, щоби в їх місцевій „Library" конечно були і книжки в їх рідній мові, — тому й їх книжки до „Library" закуплено; а ми, Українці що?... от, як звичайно: Коби так хто, то найби!..

Жаль а й гріх; Родимці! І наші книжки, бодай що-найкращі, повинни бути в кождій „Library". Читалиб їх ми самі, і наші діти, та ще й не один з чужинців читавби їх, і запізнавсяб близше зі всім нам рідним і дорогим, а відтак певно і думавби краще про нас.

А тут ні коштів, ні великих заходів: Написати кілька слів просьби, на просьбі підписати вимагане число підписів і ту просьбу доручити Громадській Управі; то всьо, а решту полагодить сама Громадська Управа.

Розважте, Родимці, сю справу. Чи не варта вона так малого заходу? Та чи добре робите, що сю справу занедбуєте?... Комуж з того кривда?... Судіть!..

Ой, не добре воно! Направте лихо, хоч і спізнились! Зберіться двох-трох в Комітет, зайдіть до Громадської Управи, чи до Заряду Вашої „Library", вивідайте там як і що, і справу переведіть в життє, а буде Вам за се честь і слава та дяка у рідного народа.

Ану, хто перший!?

Просьби в англійській мові до Громадської Управи, виготовимо Вам радо, коли у Вас нема кому, а книжок до „Library" можемо доставити кілько схочете і яких схочете.

Нуж, до діла, Родимці!

По близші вказівки пишіть на адресу:

UKRAINIAN PUBLISHING & PRINTING,
30 East 7th Street, - - - - - - New York, N. Y.

РУХ У ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗА.

МІННЕАПОЛІС, МІНН. Тов. „Запорожська Січ", від. 385, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали церковній. На порядку нарад касовий звіт і вибір нового уряду. Нових членів будеться приймати до товариства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Неявившийся член заплатить кару після припису статута. — М. Ґрубрий, предс.; О. Щабатура, секр.

ШЕНАНДОА, ПА. Бр. св. Володимира, від. 98, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали церковній при ул. Сентр. На порядку нарад є важні справи, як рівнож вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Чорний, предс.; Н. Сулима, секр.

ЙОРКВІЛ, О. Бр. св. Стефана, від. 77, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали майнерській. Кождий член має вирівнати свою вкладку. Буде вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — С. Маличевський, предс.; В. Кабан, секр.

НОРТУМБЕРЛЕНД, ПА. Бр. св. Михайла, від. 357, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в домі під ч. 724 Дук стр. На порядку нарад касовий звіт і вибір нового уряду. — Уряд братства.

ДІТРОЙТ, МІШ. Тов. „Подільська Січ", від. 141, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 2.30 пополудни в неділю, 11. грудня, в гали парафіяльній під ч. 122 Кліперт стр. Кождий член повинен на тім мітінґу явитися, бо є важні справи до полагодження і буде вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — А. Попович, предс.; І. Гірльовський, секр.

МІКІЗРАКС, ПА. Бр. св. Володимира, від. 91, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 12.30 пополудни в неділю, 11. грудня, в гали У. Н. Дому при Мансон Аве. На порядку нарад вибір нового уряду і другі важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Гальчак, предс.; С. Олійник, секр.

ЛАНКАСТЕР, Н. Й. Бр. св. Василія, від. 87, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали під ч. 24 Сентрал Аве. На порядку нарад: приниманнє нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута і вибір нового уряду. Також будеться принимати женщин до У. Н. Союза. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Н. Трояновський, предс.; В. Максимик, секр.

ДІТРОЙТ, МІШ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 292, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали парафіяльній при ул. Кліперт і Едвард. Контрольна комісія здасть звіт і буде вибір нового уряду. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Д. Запотічний, предс.; М. Савка, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. св. Стефана, від. 221, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали церковній під ч. 2238 Райс стр. На порядку нарад справа старого краю і американська. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $5.00. — Д. Гой, предс.; І. Гайович, секр.

ВУДГЕЙВЕН, Н. Й. Тов. „Вільна Україна", від. 200, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали під ч. 261 Бюфорт Аве. Будеться вибирати новий уряд та полагоджуватися важні справи. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. —М. Ворона, предс.; Й. Паращук, секр.

СИРАКЮЗ, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 317, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали І. Рипки під ч. 1400 Борнет Аве. На порядку нарад вибір урядників і инші важні справи. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник 1 дол. — Т. Ковальчик, предс.; І. Чернатович, секр.

КОГОС, Н. Й. Бр. св. Петра і Павла, від. 57, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали церковній при ул. Онтеріо. На порядку нарад: вибір нового уряду, збиранне залеглостий від членів і цілий річний рахунок братства. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Столяр, предс.; І. Недільський, секр.

АВОКА, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 326, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 2.30 пополудни в неділю, 11. грудня, в гали А. Турка під ч. 814 Мейн стр. Буде вибір нового уряду, тож кождий член має бути присутний на тім мітінґу. Неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — Н. Колодій, предс.; І. Соколовський, секр.

БАЛТІМОР, МД. Бр. Пресв. Тройці, від. 320, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 3-тій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в домі під ч. 940 С. Іст Аве. На порядку нарад вибір нових урядників і звіт з цілого року. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — С. Потерай, предс.; М. Дмитрів, секр.

ШІКАҐО, ІЛЛ. Бр. Рождества Пресв. Богородиці, від. 259, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться о 7-мій годині вечером в пятницю, 9. грудня, в гали парохіяльній під ч. 4952 С. Павлїна стр. На порядку нарад є важні справи. Довгуючі члени повинні вирівнати свої залеглости, щоб мож було впорядкувати книги. — В. Горинець, предс.; Е. Скородинський, секр.

ДЖЕМЕЙКА, Н. Й. Бр. св. Юрія, від. 160, повідомляє, що надзвичайний мітінґ відбудеться о 7-мій годині вечером в суботу, 10. грудня, в гали Кицмана під ч. 102 Ракавей Ровд. Кождий член має явитись на тім мітінґу, бо є важні справи до полагодження. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — Я. Притика, предс.; Л. Ковальчук, секр.

ОЛІЕН, Н. Й. Тов. „Запорожська Січ", від. 363, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о годині 7.30 вечером в суботу, 10. грудня, в гали Редмен, В. Стейт ул. Буде вибір нового уряду і будеться принимати нових членів без вступного до товариства. Неявившийся член заплатить кару 1 дол., а урядник 2 дол. — І. Базів, секр.

ПЕРТ АМБОЙ, Н. ДЖ. Тов. „Запорожська Січ", від. 155, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в пятницю, 9. грудня, точно о годині 7-мій вечер, в гали п. Івана Ваверчака під ч. 782 Стейт стр. Кождий член повинен явитися на тім мітінґу і вислухати звітів контрольної комісії і прочих урядників з цілорічного діловодства. Буде вибір нового уряду. Котрий член не явиться на тім мітінґу через лінивство, заплатить 50 цнт. кари, а урядник $1.00. Пригадується, що до товариства будеться принимати нових членів без вступного, а до У. Н. Союза після статута. — П. Щуцький, предс.; М. Чумер, секр.

ПІТСБУРҐ, ПА. Тов. ім. „Рогатинщина", від. 396, подає до відома, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 10. грудня. Проситься місцевих і позамісцевих членів аби прибули всі на той мітінґ. Довжники мають вирівнати свої залеглости, бо инакше будуть суспендовані. Будеться вибирати новий уряд. Мітінґ відбудеться в домі Теодора Романова під ч. 2112 Тустин ул. Початок мітінґу о годині 7-мій вечер. — Т. Коруна, предс.; І. Катеринюк, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Михаїла, від. 142, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в суботу, 10. грудня, о 7-мій годині вечером, в гали під ч. 83 Лівінґстон стр. Кождий член обовязаний на тім мітінґу явитися, бо є важні справи до полагодження. Урядники братства мають здати звіт зі своєї цілорічної діяльности. Контрольна комісія представить обрахунок з річних доходів і розходів. Буде вибір нового уряду. Котрий член не явиться на означений час, заплатить $1.00 кари, а урядник $2.00, або зістане суспендований. — Ю. Шевчук, предс.; П. Остапчук, кас.; А. Дронжевський, секр.

ЮНҐСТАВН, О. Бр. св. Івана Хрестит., від. 230, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в литовській гали під ч. 628 Френклін Аве. На порядку нарад цілорічний звіт, приниманнє нових членів до братства без вступного і вибір нового уряду. Довжники мають вирівнати свої залеглости, бо инакше будуть суспендовані. —Ю. Присташ, предс.; І. Гармич, секр.

ГАМТРАМК, МІШ. Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 1-шій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в гали Укр. Хати під ч. 2240 Ґрейлінґ стр. На тім мітінґу будеться вибирати новий уряд. Неявившийся член заплатить кару 50 цнт., а урядник $1.00. — А. Патра, предс.; Н. Машталяр, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Тов. „Українська Січ", від. 182, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 11. грудня, в гали церковній під ч. 42 Вен Бюрен стр., Пасейк, Н. Дж., точно о годині 2-гій пополудни. Просить товаришів явитися на означений час, бо є важні справи до полагодження. Буде касовий звіт з цілого року і вибір нового уряду. Ще є одна річ, яка взиває всіх до єдности, а се Січова Орґанізація, котра засновується тепер в Кліфтон і околиці, тож наша молодіж повинна брати участь в тій орґанізації, де буде вчитися січових вправ. Вступ до Січи вільний, а до У. Н. Союза після статута. Таксамо будеться принимати і діти до Січової Орґанізації від років 7 і висше. — І. Дмуховський, предс.; І. Роздзябик, кас.; М. Пипюк, секр.

ЕМБРІДЖ, ПА. Бр. св. Николая, від. 276, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що річний мітінґ відбудеться в неділю, 11. грудня, точно о годині 1.30 пополудни, в церковній гали. Кождий член має явитись на той мітінґ і виповнити свій довг, бо хто не заплатить свого довгу, буде суспендований. Будеться принимати нових членів до братства без вступного, а до У. Н. Союза після статута. Се добра нагода для тих, котрі ще не належать до жадної орґанізації. Український нарід повинен розуміти, що У. Н. Союз є найстаршою і найлучшою орґанізацією, котра має добрий фундамент. Хто приведе зі собою нового члена, той дістане зараз від секретаря в дарунку 50 центів. — С. Ліщина, предс.; М. Фук, секр.; В. Петришак, кас.

ФІНІКСВІЛ, ПА. Бр. св. Петра і Павла, від. 321, повідомляє, що річний мітінґ відбудеться о 2-гій годині пополудни в неділю, 11. грудня, в домі Д. Грабовського під ч. 311 Емет ул. Будеться вибирати новий уряд, а контрольори мають здати цілорічний звіт з приходу і розходу братства. Пригадується всім членам, як старим так і в молодечім відділі, щоби вирівнали залягаючі вкладки, бо инакше будуть суспендовані. Взивається всіх позамісцевих членів, аби прибули на той мітінґ, бо неявившийся член заплатить кару $1.00, а урядник $2.00. — І. Гозияш, предс.; А. Мадик, секр.

АЛЕНТАВН, ПА. Бр. св. Михаїла, від. 147, вибрало на річнім мітінґу дня 20. падолиста б. р. отсих нових урядників: Д. Рудакевич, предс.; В. Ярема, заст. предс.; І. Заяць, секр.; С. Мельничук, заст. секр.; С. Цибенко, кас.; Г. Тихоліз, заст. кас.; І. Дешевський, А. Салаш і Г. Біленький, контрольори; І. Сокальський і М. Ярема, доглядачі хорих; Л. Хома і П. Тульба, господарі; В. Озіранець, капітан; П. Турчин, заст. кап.; В. Кузьмин і Ю. Ценько, хоружні. — І. Заяць, секр.

ЛИСТИ ЗІ СТАРОГО КРАЮ.

(Лист Анни Довганюк з села Торговиця, пов. Калуш, до свого мужа Івана в Турнерс Фолс, Масс. Анна Довганюк виїхала відси до старого краю перед 6-ма місяцями і тепер пише, як Поляки знущаються над нашим народом у Східній Галичині. Сей лист прислав нам до поміщення п. Михайло Лобас з Турнерс Фолс, Мас.).

Торговиця, 27. серпня 1921.

Дорогий Мужу Іване!

Доношу Тобі, що я з ласки Божої здорова, і Никольцьо здоровий, і Мариня також.

Боже мій, Боже! Пощо я їхала до краю? Добре мені було в Америці, а я захотіла краю. Отож і маю край! Нема такого дня, щоби я не плакала і завсіди думаю, чи я еще Тебе буду видіти...

Дорогий Мужу Іванку! В нас страшна дорожня, так що годі оплатитись. Фірман, що поїде до ліса до Слобідки, коштує 2.000 м. п. — тілько сама фіра, а дрова то 1.500 марок. Тай жий, як хочеш.

То так було, як я приїхала до краю, а нині то щоби й умирав, то не дістане дров за гроші, тілько за хліб. — А звідки взяти того хліба? В суботу вернулося 15 фір, що за гроші не дістали дров. Він не питає, чи ти маєш хліб, чи ні, а лише: дай! Але звідки того хліба взяти, то не знаю.

З пбчатку весни то було все файне, а відтак на Квітну неділю вдарили три морози раз по раз, тай пропало все! Не сталося на тім, бо прийшли Поляки і забрали збіже, овес, жито, ячмінь і пшеницю, і кождий ґазда має то все відвезти своїми кіньми. Прийшли до Мордка (Єврей), забрали в него овес і Мордко мусів дати свого коня, а другого дав Василь Мандибурів. І казали, щоб ішов Мордків Хаїм. Але Хаїм був дуже слабий, бо лежав кілька тижнів, тай дуже схорований. Він каже: „Пане, я не можу йти, бо я слабий. Не то, щоби я казав, але люди видять, що я слабий". А він богато не мислив, тілько як відвине руку, як його гопне звідси і звідси, то лишень микнув на землю, а на земли то били його без милости. І люди боялися щонебудь сказати. Аж Василь Мандибурів видів, що вже забогато, тай каже: „Пане, дайте йому спокій, бо він слабий". А він як відвине руку, як його бухне в груди, то Василь перевернувся догори ногами.

Най Бог боронить з тими Поляками! Добре то ми нераз читали в ґазеті „Свободі", що під Польщею не добре; а ми сміялися, бо ми біди не мали. А тепер то я сама бачу на свої очи, як біда возиться по людях...

А тато кажуть, що торішного року то таксамо було: забирали людий і збіже і коні. То в тім кінци села люди були збунтувалися, за те, що Поляки повідбирали від них хліб, і відобрали від них зброю і дуже були їх побили. То казали тато, що за 24 години стали на гостинци 6 канонів і дві тяжкі гармати, а в селі то так було війска, як трави і зілля! Се війско то так било тих людий, що страх! Били туди в той конець села, бо казали, що в тім кінци то самі збуї. То казали тато, що Петра Сенюка (який таксамо повернув з Америки; був у Турнерс Фолс, Масс.) так були збили, що два тижні лежав і не міг встати. А Настуня Юрова ще була дівчиною, то її привели до війта і вона дістала 25 буків, але так, що оден бив з одного боку 25, а другий з другого боку 25 буків, то разом дістала 50 буків. А відтак її засудили, що мала йти в наш лісок, і 10 жовнірів мали йти з нею і мали її там знасилувати. Але оден якийсь був добрий і сумлінний жовнір, тай сказав до людий по тихо: „Дайте дівці місце! А ти, дівко, втікай де можеш, бо тебе смерть чекає!" А вона тоді поміж люди на рачках як видерлася, як пішла на улицю, то її не було через 4 тижні. А відтак той жовнір сказав, що тих 10 жовнірів мали по одному на ній перепуститись, а потому її застрілити.

Тай таке життє в краю. А все ніхто не вірить, поки не зобачить.

А як я приїхала, то Петро Сенюк здибався зі мною тай каже: „Пощо ти, дурна, їхала на таку біду? Я волів би був всі гроші стратити, а жінку і діти стягнути до Америки, то би-м був ліпше стояв".

Я сама, як мені хто сказав, що тут в краю така біда, то я не вірила; але як сама переконалась і на свої очи зобачила, то тепер пишу правду, щоби ніхто не важився їхати до краю, бо тоті хлопи, що попріїздили, то не хочуть правди написати, бо кажуть: „Як я стратив гроші і приїхав на біду, то нехай і другий стратить!"

Дорогий Мужу Іване! Пишу Тобі правду, що тут нема жадного життя. Щоби хотів якого збіжа купити, то Жиди аж друться, аби купити для себе, не на гандель.

Тув з Америки прийшло троха рижу і муки питльованої. Фунт того рижу кошту 180 марок, а фунт муки 250 марок, і то не дасть більше як фунт — два найбільше. А люди то як солома лежать чорні, бо хорують на чорний тиф.

Дорогий мій Мужу Іванку! Прошу Тебе, старайся як найскорше мене забрати назад до Америки!

Здоровлю сердечно, Твоя жінка

Анна Довганюк.

WILKES BARRE, PA.

ВЕЛИКЕ ВСЕНАРОДНЕ ВІЧЕ

відбудеться

В НЕДІЛЮ, 11-го ГРУДНЯ Б. Р.

в церковній гали св. Петра і Павла при улици corner N. River and Chestnut St. точно о годині 11.30 перед полуднем.

Буде промовляти Др. Л. Мишуґа.

Проситься всіх Українців з доокружних місцевостий прибути на віче.

83,84,86 КОМІТЕТ.

НА РІДНУ ШКОЛУ В ГАЛИЧИНІ.

(Жертви приймає Др. С. Демидчук, 30 E. 7th St., New York City).

Зложили дальше:

Никола Дзюма, Антін Куцик і Стефан Гися, всі з Ню Йорку по $2.00. — разом	$ 6.00
Михайло Лацік з Ню Йорку	3.00
Т. Мілещук і Стефан Богун з Ню Йорку по $1.00 — разом	2.00
Павло Гаврилів і Теодор Гаврищ, оба з Перт Амбой, Н. Дж., яко місячний податок на Рідну Школу за місяць падолист по $2.00 — разом	4.00
Андрей Миних, Вестерлі, Р. Ай.	1.00
Разом	$16.00
Попередно	16.00
Загальна сума	$32.00

Др. С. Демидчук.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляєсь Вп. ПП. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1922 для членів У. Н. Союза вже розпочалась і що в остатних днях вислано на адреси ПП. Секретарів посилки календарів для слідуючих відділів:

245, 198, 195, 233, 192, 202, 226, 187, 143, 114, 151, 149, 189, 93, 84, 66, 40, 61, 229, 147, 137, 69, 28, 10, 132, 127, 90, 36, 121, 6, 44, 86, 13, 3, 144, 41, 125, 79, 47, 43, 71, 30, 2.

Всі повисші вимінені посилки зістали вислані почтою, дня 2-го грудня (не експресом). Котрий би з висше згаданих Відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить адмін. „Свободи".